

hlasnou vůli, že hypotekární pohledávka postupitele jest nadále pohledávkou postupníkovou. Po této smlouvě jest postoupená hypotekární pohledávka v poměru mezi postupitelem a postupníkem majetkem postupníka a tento jest oprávněn domáhati se na postupiteli i vydání vkladu schopné postupní listiny, by se dostal do pozemkové knihy. V poměru k postoupenému dlužníku nestačí k plné účinnosti postupu již smlouva, nýbrž musí k ní přistoupení především oznámení podle § 1396 obč. zák. Ale i po tomto oznámení má postupník jen osobní žalobu z pohledávky proti osobnímu dlužníku, nemá však ještě věcnou žalobu ze zástavního práva. Tato jest závislá na tom, že žalobce dá žalovanému vkladnou kvitanci (§ 1426 obč. zák.), kterou postupník nemůže vydati, pokud není zapsán v pozemkové knize. Dokud se tak nestalo, jest právní stav ten, že zastavená nemovitost ručí i postupníku, ale zástavce není oprávněn a povinen platiti ani postupiteli, ani postupníkovi, nýbrž může se svého závazku zhostiti jen složením dluhu k soudu (§ 1425 obč. zák.), (plenární rozhodnutí ze dne 27. září 1932, Pres 176/32, čís. 11.932 sb. n. s.). Jest proto otázka, zda se tvrzený postup zažalované pohledávky spořitelně v N. stal a žalovaným byl oznámen, rozhodná pro řešení tohoto sporu, neboť, je-li tomu tak, nejsou žalovaní povinni, ba ani oprávněni, plniti postupitelce (žalobkyni), které by se skutečně nedostávala aktivní legitimace žalobní. Proto řízení trpí vadou, která byla způsobilá zameziti úplné vysvětlení a důkladné posouzení rozepře, an se odvolací soud důsledkem odchylného právního názoru s otázkou tou nezabýval.

Čís. 12082.

Kartely.

Nevyžaduje-li se, by zakázaný účel byl výslovně ve smlouvě (ve stanovách) vytyčen, stačí, plyne-li z okolností nebo lze-li naň souditi z jiných smluvních ustanovení.

Jsou-li ustanovení stanov o určování cen a o následcích jejich nedoručení tak podstatnou částí smlouvy, že by bez nich smlouva neměla smyslu, a jsou-li proto od ostatních ustanovení stanov neoddělitelná tak, že by se bez nich nedosáhlo účele zamýšleného společenstvem, může míti nedovolený účel v zápětí neplatnost celé společenské smlouvy.

Kartely, směřující ke společné úpravě cen, spadají pod ustanovení koaličního zákona, pokud mají umožniti stanovení vyšších cen na úkor odběratelů, a pokud účel ten sledují. Směřuje-li smlouva ke zvýšení cen nebo k udržení nepřiměřené ceny odstraněním konkurence a volného tvoření cen, spadá pod zákaz, třebas to výslovně nevyslovovala, jen když sledují její jinaká ustanovení účel zakázaný a když je tento jinak zřejmý. Pod zákaz nespadá cenový kartel, je-li již ze smlouvy zřejmo, že ceny nemají býti zvyšovány na úkor obecnstva, nýbrž mají býti určovány poměry trhu, po případě výrobním nákladem. Mohou však spadat pod zákaz, když bez ohledu na poměry trhu a výrobní náklad cena má býti stanovena kartelním orgánem závazně. Při tom nezáleží na tom, zda bylo skutečně dosaženo nedovoleného účele, nýbrž jen na tom, zda tento účel byl sledován.

Několik firem, mezi nimi firma K., dohodlo se dne 21. listopadu 1929 na tom, že založí pro své výrobky zcela nebo z části perleťové společnou prodejní kancelář, by v budoucnu postupovaly proti kupitelům jednotně a by zabránily dalšímu podbízení v cenách ve vzájemném konkurenčním boji. Tato úmluva platila na dobu pěti let a bylo vymíněno, že se může změnit jen jednomyslným souhlasem. Při zániku některé ze zúčastněných firem v tomto období bylo sjednáno, že se má kontingent rozdělit na ostatní firmy. Byla vymíněna i konvenční pokuta 30.000 Kč, zadržovací právo za to na platy, vzniklé z dodávek. Tato úmluva se uskutečnila ve formě společenstva a byla dne 21. prosince 1929 založena firma »Perlex« Vereinigung der Perlmutterindustrie, zaps. společenstvo s ručením omezeným, nazývaná dále jen »Perlex«. Podle § 29 stanov byli členové společenstva zavázáni, zachovávat stanovy a jednací řád, na němž se usnesla ustavující valná hromada, jakož i všechna usnesení představenstva a valné hromady. Zejména měli zastavití přímý styk se zákaznictvem bez výslovného svolení představenstva, všechny závazky a poptávky do 12 hodin po tom, kdy je osobně obdrží, předati v originálu prodejní kanceláři a zakázky, které jim prodejní kancelář přikáže, provést za podmínek naznačených v obchodním řádě. Podle § 30 stanov mělo se fakturování veškerých dodávek dít výlučně prodejní kanceláři, za podmínek a cen, sjednaných se zákazníky, kteréžto podmínky a ceny musí souhlasit s těmi, které jsou stanoveny představenstvem, a naproti tomu třeba zachovávat ustanovení o slevách na obecných cenách, o slevách stanovených zvláštním usnesením představenstva. Jednání proti stanovám zavazovala člena společenstva k zaplacení smluvní pokuty, nepodléhající soudcovskému zmírnění, 30.000 Kč za každou kontravenci. V případě kontravence mělo společenstvo retenční právo na došlých platech. Po dobu členství bylo bez svolení představenstva členům zakázáno, by se zakládaly nové podniky pro zboží, pro něž byl vyhrazen společný prodej, a by se nesúčastnili na takových podnicích. Firma K. dodala prodejní kanceláři družstva »Perlex« perleťové zboží celkem za 30.000 Kč. Proti žalobě, již se firma K. domáhala na družstvo »Perlex« zaplacení, namítlo žalované družstvo, že firma K. porušila stanovy, začež jí byla družstvem uložena smluvní pokuta 30.000 Kč. Družstvo »Perlex« domáhalo se pak žalobou navzájem na firmě K. zaplacení smluvní pokuty 8.000 Kč pro nesplnění příkazu. Procesní soud první stolyce vyhověl žalobě firmy K. na družstvo »Perlex« o zaplacení 30.000 Kč, zamítl však vzájemnou žalobu družstva »Perlex« na firmu K. o zaplacení 8.000 Kč. Odvolací soud k odvolání družstva »Perlex« zrušil napadený rozsudek a vrátil věc soudu první stolyce, by, vyčkaje pravomoci, řízení doplnil a znovu rozhodl. Důvody: Firma K. žaluje firmu »Perlex« o zaplacení 30.000 Kč s příslušenstvím z důvodu, že jí žalovaná strana uložila smluvní pokutu v této výši pro nesplnění příkazů čís. 801—805, a to ve smyslu § 29 stanov, firma »Perlex« pak ve své žalobě z téhož důvodu žaluje firmu K. pro nesplnění příkazu čís. 807 o zaplacení smluvní pokuty ve výši 8.000 Kč. Soud první stolyce zamítl žalobu firmy »Perlex« o zaplacení 8.000 Kč a vyhověl žalobě firmy K. o 30.000 Kč z důvodu, že ustanovení § 29 stanov jest neplatné, odporujíc koaličnímu zákonu a dobrým mravům proto, že sdružení výrobců

perleťového zboží pod jménem »Perlex« má za účel vystupovati proti kupitelům jednotným způsobem a zameziti, by firmy v »Perlexu« sdružené nenabízely zboží za ceny nižší. Že účel ten jest vyřčen ve stanovách družstva »Perlex«, netvrdí rozsudek prvního soudu a ani žalující firma K. v odvolacím sdělení nic takového neuvádí, nýbrž dovozuje to soud první stolice z předběžné úmluvy firem, a to ze slov této úmluvy »um in Zukunft den Käufern gegenüber in einheitlicher Weise aufzutreten und zu verhindern, dass sie sich gegenseitig im Konkurrenzkampf in den Preisen weiter unterbieten«. Avšak nehledíc k tomu, že ve stanovách, které jsou podkladem žaloby, nic takového není, neměla by okolnost ta i kdyby byla účelem zřízení družstva »Perlex«, v zápětí neplatnost celé smlouvy, t. j. všech ustanovení stanov, nýbrž měla by jen ten význam, že členové »Perlexu« nejsou vázáni ohledně cen zboží. § 4 zákona z r. 1870, čís. 43 říš. zák. ustanovuje, že nemají právní moci ujednání živnostníků (a dojísta i výrobců obchodníků), k tomu se nesoucí, by cena zboží byla zvyšována ke škodě obecnstva. Soud první stolice sám uvádí, že nejsou neplatné stanovy »Perlexu« ve svém celku, že jest jen rozhodným, zda některá ustanovení stanov jsou neplatná, zejména, zda členové sdružení mohou býti nuceni smluvními pokutami k tomu, by prováděli příkazy (objednávky) jim přidělené, a zda firma »Perlex« má zadržovací právo z tohoto důvodu k pohledávkám svých členů. Že ustanovení § 29 stanov, zejména ustanovení o konvenční pokutě, již podléhá jednání členů proti předpisu § 29 stanov, jest nemravné nebo protizákonné, nelze tvrditi, pojmu-li strany, ujednávajíce smlouvu, do ní ustanovení, která směřují k zabezpečení smlouvy právě pomocí těchto zákonných možností. Firmy v »Perlexu« sdružené se zavázaly, že nebudou samy přímo jednati se svými odběrateli, že všechny příkazy (objednávky) dodají prodejní kanceláři a objednávky prodejní kanceláři jim přidělené provedou podle podmínek jim jednacím řádem naznačených. Žalující firma K. neprovedla přidělené jí objednávky 801—805 a byla jí proto »Perlexem« uložena smluvní pokuta 30.000 Kč a pro nesplnění příkazu čís. 807 pokuta 8.000 Kč a nelze tudíž říci, že tyto smluvní pokuty nejsou platné podle koaličního zákona, nebo, že jsou proti dobrým mravům. Zamítl-li tedy soud první stolice žalobu firmy »Perlex« o 8.000 Kč a odsoudil firmu »Perlex« k zaplacení 30.000 Kč firmě K. s odvoláním se na zákon koaliční a na dobré mravy, neposoudil věc správně.

Nejvyšší soud nevyhověl rekursu.

D ů v o d y:

Není správný názor odvolacího soudu, že ustanovení stanov o určování cen a o smluvní pokutě nejsou neplatná již proto, že stanovy neobsahují to, co stanovila předběžná smlouva o zákazu podbízení cen. Zkušenost učí, že zakázaný účel nevyjadřují strany přímo ve smlouvě. Zákon nežádá, by zakázaný účel byl výslovně ve smlouvě výtčen, stačí, že tu byl, ať byl vyjádřen ve smlouvě hlavní nebo v předběžné, nebo ať třeba ani výslovně vyjádřen nebyl, jen když plyne z okolností nebo lze naň souditi z jiných ustanovení smluvních. Nezáleží ani na tom, jakého druhu jest smlouva sledující zakázaný účel. Sleduje-li zakázaný účel,

je neplatná, ať je obyčejnou smlouvou přímo určující ceny nebo vázanost na ně, ať je jinou smlouvou na př. společenskou nebo ji nahrazujícími stanovami společenstva. Rovněž není správným názor odvolacího soudu, že z protizákonného ustanovení předběžné smlouvy neplyne neplatnost celé smlouvy (celých stanov). Jsou-li ustanovení stanov o určování cen a o následcích jejich nedodržení tak podstatnou částí smlouvy, že by bez nich smlouva neměla smyslu a jsou-li proto od ostatních ustanovení stanov neoddělitelná tak, že by bez nich nebylo dosaženo účele společenstvem zamýšleného, může nedovolený účel míti v zápětí neplatnost celé společenstevní smlouvy. Prvý soud neuznal neplatnost stanov v celku, nýbrž jen na neplatnost jejich ustanovení o povinnosti prodejního závazku prostřednictvím žalované a s ním související neplatnost § 29 stanov, protože tato ustanovení porušují koaliční zákon a jsou proti dobrým mravům. Zjištění skutečností, z nichž jest dovoditi účel smlouvy (kartelní, společenstevní), jest zjištěním skutkovým. Tímto zjištěním byl odvolací soud vázán, neopakovav, ani nedoplňv důkazy. Praví-li tedy první soud, že předběžná smlouva přešla ve formu společenstva, naznačuje tím převzetí účele společenstvem, neměl se odvolací soud od tohoto zjištění uchýliti bez opakování nebo doplnění důkazů. Ale zjištění účele společenstva bylo v odvolání napadeno. Firma Perlex vytýkala v odvolání v tom směru neúplnost řízení, protože nebyl proveden důkaz svědkem P-em a jednacím řádem o tom, že ceny nebyly určeny pro vždy, nýbrž že měly býti stanoveny podle poměru trhu, a že si firma K. a synové naopak stěžovala, že ceny byly určovány příliš nízko. Touto výtkou se odvolací soud nezabýval a nepřihlížel ani k tomu, že firma K. nabídl již v první stolici důkaz o tom, že společenstvo bylo založeno jen proto, by se ceny držely na větší výši a by soutěž, která by je byla snižovala, byla vyloučena, a že proto byl prodej soustředěn u firmy Perlex, že byla vyloučena výpověď smlouvy do konce roku 1933, stanoveno usnášení o cenách hlasováním v představenstvu podle podílů atd., kromě důkazu předběžnou smlouvou i důkaz svědectvím Pavla K-a a výsledkem stran. Odvolací soud se o potřebě těchto dalších důkazů nevyjádřil. Potřeba doplniti řízení ve směrech naznačených v usnesení odvolacího soudu byla závislá na vyřízení výtky neúplnosti řízení v otázce neplatnosti smlouvy, protože prý čelí proti koaličnímu zákonu. Ale, ježto i řízení před prvním soudem je neúplné proto, že nebyly o účelu sdružení provedeny důkazy nabízené stranou žalující, je i řízení první stolice vadné a proto nebylo rekursu vyhověno, ano bylo již z tohoto důvodu zrušiti rozsudek prvního soudu, jenž při dalším jednání nechť přihlédne k otázkám dále uvedeným.

K právnímu posouzení budiž podotčeno toto: Kartely, směřující ke společné úpravě cen, spadají pod ustanovení koaličního zákona, pokud mají umožniti stanovení vyšších cen bez ohledu na zájmy obecnstva, tedy na jeho úkor, a pokud ovšem tento účel sledují. Je známou zkušeností, že se do kartelní smlouvy nepojímá zakázaný účel, zvyšovati ceny, a že je nutno jej pravidelně dokazovati jinak, nebo souditi naň z okolností, třebaže ani ve smlouvě nebyl vyjádřen. Směřuje-li smlouva ke zvýšení cen nebo k udržení nepřiměřené ceny odstraněním konkurence a volného tvoření cen, spadá pod zákaz, třebaže to výslovně ne-

pravila, jen, sledují-li její jinaká ustanovení zakázaný účel a je-li tento účel jinak zřejmý. Pod zákaz ovšem nebude spadatí cenový kartel, je-li zé smlouvy zřejmo, že ceny nemají býti zvyšovány na úkor obecenstva, nýbrž že mají býti určovány poměry trhu, po případě výrobním nákladem. Mohou však spadatí pod zákaz, když bez ohledu na poměry trhu a na výrobní náklad cena má nebo může býti stanovena kartelním orgánem závazně. Při tom nezáleží na tom, zda skutečně bylo dosaženo nedovoleného účele, zda ceny byly zvýšeny na úkor odběratelstva nebo drženy na nepřiměřené výši, nýbrž jen na tom, zda tento účel byl sledován.

Čís. 12083.

Touž exekuci pro touž pohledávku nelze povolití po druhé ani ve prospěch postupníka, jenž nabytí vymáhané pohledávky po povolení exekuce k jejímu vydobytí.

Podle § 14 ex. ř. jest dovoleno použití několika exekučních prostředků, hromadění různých způsobů exekuce, nikoliv však opětovné povolení téhož způsobu exekuce. Není-li rozsah exekuce již povolené dostatečný pro uspokojení vymáhané pohledávky, jest vymáhající věřitel oprávněn navrhnouti jiný způsob exekuce než dosud povolené a, pokud mu jde o nabytí zástavního práva na dalších svrščích, jen další výkon zájmu již povoleného.

(Rozh. ze dne 11. listopadu 1932, R I 829/32.)

K vydobytí pohledávky Františka B-a proti povinným na základě soudního smíru ze dne 30. dubna 1931 byla na návrh Františka B-a povolena exekuce zabavením movitých věcí obou povinných a zabavením $\frac{1}{3}$ důchodů Rudolfa G-a jako vojenského pensisty. Dne 12. prosince 1931 navrhl nynější vymáhající věřitel Dr. Kamil R. povolení téže exekuce, uváděje, že nabytí pohledávky Františka B-a postupem podle postupních listin ze dne 30. listopadu a 9. prosince 1931, a navrhl povolení exekuce též k vydobytí nákladů povolení exekuce podle usnesení krajského soudu civilního v Praze ze dne 6. června 1931 a nákladů výkonu exekuce podle usnesení okresního soudu exekučního v Praze ze dne 22. září 1931. Soud první stolice exekuci povolil, rekursní soud exekuční návrh zamítl. **Důvody:** Prvý soud musel při rozhodování o tomto exekučním návrhu přihlížeti k obsahu dřívějších usnesení, obzvláště usnesení ze dne 6. června 1931, z kterého je vidno, že byla k vydobytí téže pohledávky již povolena táž exekuce, kterou nyní navrhuje Dr. Kamil R. jako postupník dřívějšího vymáhajícího věřitele Františka B-a. Neměl proto první soud tuto exekuci povolití, neboť postupník může, vykáže-li listinou podle § 9 ex. ř. nabytí vykonatelné pohledávky, v exekučním řízení, zahájeném k návrhu postu-pitelovu pokračovati a nemusí navrhnouti zavedení nové exekuce. Taková exekuce nejeví se nutnou k uskutečnění nároku postupníkovu a měla proto býti zamítnuta.

Nejvyšší soud vyhověl částečně dovolacímu rekursu vymáhajícího věřitele a změnil napadené usnesení v ten rozum, že se obno-